

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 24 квітня 2019 року
(протокол № 9)

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та, страхування

Бердянськ
2019 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д.е.н., професор П.В.Захарченко, к.е.н., доцент
М.П.Гриценко

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «18» квітня 2019 року, протокол № 6.

.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни Податкова система складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Предметом навчальної дисципліни є дослідження економічних відносин з приводу перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу для створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Податкова система» поглиблює та конкретизує знання студентів, здобуті в процесі вивчення дисциплін «Економіка підприємства», «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Бюджетна система» з акцентом на проблематику оподаткування і тісно пов'язана з навчальною дисципліною «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання». Здобуті студентами знання за результатами вивчення даних дисциплін є передумовою напрацювання магістрами практичних навичок в частині організації податкового менеджменту.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. *Метою опанування дисципліни «Податкова система» є формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо фінансових відносин, пов'язаних з примусовим відчуженням і перерозподілом частини вартості валового внутрішнього продукту з метою формування загальнодержавного фонду грошових ресурсів.*

1.2. *Основними завданнями дисципліни «Податкова система» є засвоєння теоретичних та організаційних основ податкової системи та податкової політики, методики розрахунків, порядку сплати прямих і непрямих податків юридичними та фізичними особами, альтернативних систем оподаткування, діяльності державної податкової служби*

1.3. *Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентостей:*

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері фіскального регулювання

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (в т.ч. податкової системи)

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР11. Володіти економічним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування

ПР24. Аналізувати та оцінювати макроекономічні показники, показники ефективності грошово-кредитної, бюджетної, податкової політики (у т.ч. стосовно розвитку курортно-рекреаційних територій).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та види податків

Сутність податків. Податки в системі доходів державного бюджету. Визначення податку та збору.

Функції податків. Фіскальна функція, механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Регулююча функція. Основні напрями податкового регулювання економіки й соціальної сфери. Співвідношення функцій у різних видів податків.

Термінологія оподаткування. Елементи податку: суб'єкт (платник) і носій, об'єкт та база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк та порядок сплати податку, строк та порядок подання звітності про обчислення і сплати податку. Методи побудови податкових ставок. Базова ставка податку. гранична ставка податку. Абсолютна та відносна ставка податку.

Класифікація податків, її ознаки. Поділ податків за економічним змістом на прямі й непрямі. Класифікація податків за економічною ознакою об'єкта оподаткування - податки на доходи, капітал і споживання. Класифікація за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють, - загальнодержавні й місцеві податки. Класифікація податків залежно від способу їх стягнення - розкладкові й окладні.

Види прямих податків. Прибуткове оподаткування юридичних і фізичних осіб. Переваги і недоліки прямих податків, проблеми їх справляння, регулюючий механізм окремих видів прямих податків.

Види непрямих податків: акцизи, мито. Акцизи, їх види. Види й призначення мита, митна політика. Податок на додану вартість. Сучасна форма непрямих оподаткування. Переваги та недоліки непрямих податків, їх місце в податковій системі.

Тема 2. Податкова система та податкова політика держави

Наукові основи побудови податкової системи. Податки в системі державних доходів. Порядок і методи формування державних доходів. Податковий метод формування державних доходів як елемент правової держави в умовах ринкової економіки. Податки і формування бюджету.

Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Структурна побудова податкової системи. Оптимізація співвідношення між фіскальною і регулюючою функціями податків, між різними видами податків. Фактори, що визначають структуру податкової системи.

Обсяг видатків бюджету як визначальна база побудови податкової системи. Рівень централізації валового національного продукту в бюджеті, його залежність від

обсягу і характеру функцій держави. Вплив рівня централізації валового національного продукту в бюджеті на рівень оподаткування.

Права й відносини власності як юридична основа встановлення податків. Форми власності і їх вплив на вибір форм і об'єктів оподаткування. Особливості оподаткування суб'єктів різних форм власності.

Принципи оподаткування. Податки як елемент перерозподілу валового національного продукту. Ідеали оптимального оподаткування: економічна ефективність і соціальна справедливість. Податки як інструмент фінансового регулювання розвитку суспільства. Рівноцінність в оподаткуванні різних суб'єктів.

Податкова політика: поняття податкової політики та її напрямки. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Аксіоми і принципи податкової політики. Дотримання соціальної справедливості при справлянні податків. Рівнонапруженість в оподаткуванні всіх платників. Економічна ефективність податкової системи: ефективність податкової роботи та дієвість податкових інструментів впливу на соціально-економічний розвиток. Стабільність та гнучкість податкової політики, їх взаємозв'язок.

Податкова система в Україні, основні етапи її становлення. Склад та структура податкової системи України, законодавчі акти, що її регламентують. Принципи побудови податкової системи України, їх реалізація. Податкова політика України в сучасних умовах.

Тема 3. Організація фіскальної служби і податкової роботи.

Ухилення від сплати податків та їх перекладання

Функції та завдання Державної фіскальної служби України та її територіальних органів. Організаційна структура та функції державних податкових інспекцій. Права й відповідальність працівників державних податкових інспекцій (контролюючих органів в сфері оподаткування), їх персональні звання. Соціальний статус працівників контролюючих органів в сфері оподаткування.

Основи та організація податкової роботи, її основні елементи. Залежність рівня податкової роботи від чіткості податкової політики і налагодженості податкової служби держави. Правове регламентування встановлення податків. Законодавчі акти Верховної Ради. Інструктивне забезпечення справляння податків. Вимоги до законодавчих актів та інструктивних документів, що регулюють оподаткування.

Облік платників податків. Порядок реєстрації платників, облікові документи.

Порядок і форми розрахунків з бюджетом. Встановлення методики обчислення податків. Форми розрахунків: авансові платежі та перерозрахунки, розрахунки за фактичними показниками.

Суб'єкти обчислення податку і контрольної роботи. Способи утримання податків: сплата податків у джерела і за декларацією. Централізовані й децентралізовані, готівкові і безготівкові способи розрахунків. Податковий обов'язок. Виникнення, зміна і припинення податкового обов'язку. Виконання податкового обов'язку. Звичайна ціна. Методи визначення та порядок застосування звичайної ціни.

Поняття ухилення від податків. Види ухилення від податків. Приховування доходів та інші форми податкових зловживань. Особливості ухилення від податків у сфері тіньової економіки. Можливості ухилення від сплати з різних видів податків. Боротьба з ухиленням від сплати податків. Сутність та форми перекладання податків.

Перекладання непрямих податків. Напрямки і способи перекладання прямих податків. Фактори, що впливають на процес і результати перекладання податків. Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства.

Ухилення від податків у сфері міжнародного бізнесу та його напрямки. Проблеми подвійного оподаткування міжнародного бізнесу та способи його усунення.

Тема 4. Спеціальні податкові режими

Оподаткування доходів суб'єктів малого підприємництва.

Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва з числа юридичних осіб. Платники, об'єкт оподаткування. Порядок обчислення податку та строки сплати в бюджет.

Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва з числа фізичних осіб. Платники, об'єкт оподаткування. Порядок обчислення податку та строки сплати в бюджет.

Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку.

Порядок обрання або переходу на спрощену систему оподаткування, або відмови від спрощеної системи оподаткування.

Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку. Відповідальність платника єдиного податку.

Тема 5. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його зародження та розвиток. Передумови впровадження податку на додану вартість в Україні. Платники і ставки податку на додану вартість. Об'єкт оподаткування, особливості його визначення у різних галузях.

Податок на додану вартість як ціноутворюючий фактор. Методика включення податку в ціни товарів, робіт і послуг. Пільги по податку на додану вартість. Пільги для окремих товарів. Робіт і послуг. Пільги для окремих платників податку. Направленість пільг і їх дія.

Порядок обчислення податку на додану вартість: податкове зобов'язання, податковий період, дата виникнення податкового зобов'язання, податковий кредит, податок на додану вартість, що підлягає перерахуванню в доход бюджету, відшкодування сум податку на додану вартість. Облік податку у платників (податкова накладна, реєстр отриманих та виданих податкових накладних). Порядок ведення бухгалтерського (податкового) обліку ПДВ.

Строки сплати податку на додану вартість. Розрахунки з бюджетом. Декларації з податку на додану вартість, їх зміст, порядок складання і подання у податкові органи. Строки подання декларацій.

Особливості обчислення та сплати податку платниками різних галузей по різних видах операцій та угод.

Тема 6. Акцизний податок та мито

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні. Платники акцизного податку, об'єкт оподаткування. Перелік підакцизних товарів і ставки акцизного податку.

Порядок включення акцизного податку у ціну товарів. Методика обчислення сум акцизного податку, що підлягають сплаті до бюджету. Пільги по податку.

Строки сплати акцизного податку та подання звітності податковим органам. Суть і значення марок акцизного податку. Акцизні склади. Контроль за сплатою податку.

Мито як джерело доходів бюджету, митна політика. Термінологія митної справи: митна територія та митний контроль, ввезення, вивезення та транзит товарів, митна декларація і декларанти.

Платники і ставки мита. Порядок сплати мита. Пільги для юридичних і фізичних осіб. Справляння мита та порядок його перерахування в бюджет. Інші митні доходи держави.

Тема 7. Податок на прибуток підприємств

Сутність податку на прибуток підприємств, його зародження та розвиток. Платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Порядок визначення прибутку як об'єкта оподаткування, його економічний зміст і кількісна визначеність. Доходи й витрати підприємств як основа визначення прибутку, їх склад. Порядок визначення доходів та їх склад. Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування. Порядок визначення доходів. Склад витрат та порядок їх визначення. Витрати, що не враховуються при визначенні оподаткованого прибутку. Особливості визнання витрат подвійного призначення.

Особливості визначення витрат платника податку: в разі сплати процентів за борговими зобов'язаннями; на виплати фізичним особам згідно з трудовими договорами та договорами цивільно-правового характеру; сум внесків на соціальні заходи.

Порядок обчислення та сплати податку на прибуток.

Оподаткування операцій особливого виду (з розрахунками в іноземній валюті; операцій із пов'язаними особами; дивідендів; операцій з борговими вимогами та зобов'язаннями).

Особливості оподаткування виробників сільськогосподарської продукції; неприбуткових установ та організацій; прибутку підприємств, отриманого у зв'язку із впровадженням енергоефективних технологій; нерезидентів.

Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб

Загальні терміни: фізична особа (резидент, нерезидент), дохід, додаткові блага, загальний оподатковуваний дохід, нерухоме майно (нерухомість), рухоме майно, пасивний дохід, податкова знижка, податковий агент. Податок на доходи фізичних осіб, як форма індивідуального оподаткування населення. Платники податку і об'єкт оподаткування. Загальний річний і загальний місячний оподатковуваний доходи, їх склад. Доходи, які не включаються до складу загального місячного або річного оподаткованого доходу.

Податкова знижка: підстави для нарахування податкової знижки. Перелік витрат, які включаються до податкової знижки. Обмеження права на нарахування податкової знижки.

Податкові соціальні пільги та підстави і порядок їх надання. Ставки податку, порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету.

Особливості нарахування та сплати податку з окремих видів доходів: від надання нерухомості в оренду (суборенду, житловий найм (піднайм); оподаткування інвестиційного прибутку; роялті; процентів; дивідендів; виграшів та призів; благодійної допомоги; доходи отримані за договорами довгострокового страхування життя; доходів, отриманих нерезидентами; іноземних доходів.

Порядок оподаткування: операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого і рухомого майна; доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.

Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування; оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність.

Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації).

Тема 9. Екологічний податок та рентна плата

Сутність екологічного податку. Платники, об'єкт та база оподаткування, ставки податку. Порядок обчислення і сплати податку в бюджет. Звітність платників податку.

Склад рентної плати.

Плата за користування надрами. Плата за користування надрами для видобування корисних копалин, платники, об'єкт та база оподаткування, ставки плати. Порядок обчислення та сплати податкових зобов'язань з плати за користування надрами для видобування корисних копалин. Порядок подання податкових розрахунків. Контроль та відповідальність платників.

Плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Платники, об'єкт справляння плати, ставки плати. Порядок обчислення податкових зобов'язань та строк сплати. Контроль та відповідальність платників

Основи і мета встановлення плати за ресурси. Державна власність на ресурси як основа отримання державою доходів за їх використання. Принципи встановлення плати за ресурси: обов'язковість і однократність. Обов'язковість і однократність плати за ресурси як передумова встановлення реальної собівартості. Плата за ресурси як інструмент впливу на економічне та раціональне використання ресурсів. Види плати за ресурси, побудова ставок і визначення платників.

Рентна плата за спеціальне використання води. Платники, об'єкт оподаткування. Лімітування забору води і побудова ставок збору за воду. Порядок обчислення та строки сплати збору в бюджет. Звітність платників збору.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, його сутність і призначення. Платники збору, об'єкт оподаткування. Ставки збору за заготівлю деревини основних та неосновних лісових порід. Порядок обчислення збору. Порядок перерахування збору. Порядок сплати збору.

Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Платники збору. Об'єкт оподаткування. Ставки збору. Порядок обчислення збору. Податковий період. Право на користування радіочастотним ресурсом України. Порядок сплати збору. Звітність платників збору.

Тема 10. Інші податки

Склад податку на майно. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування Пільги зі сплати податку. Ставки податку. податковий період. Порядок обчислення суми податку. Строк сплати податку.

Транспортний податок. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування Пільги зі сплати податку. Ставки податку. податковий період. Порядок обчислення суми податку. Строк сплати податку.

Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угідь і регулювання розміщення виробництва та населення в регіональному розрізі. Форми плати за землю: орендна плата та земельний податок.

Основи побудови земельного податку: платники, об'єкт оподаткування, ставки. Пільги по податку та порядок їх надання. Податкові ставки. Земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню. Порядок нарахування та сплати податку в бюджет.

Орендна плата за земельну ділянку. Індикація нормативної грошової оцінки земель.

Збір за місця паркування транспортних засобів. Платники збору. Об'єкт і база оподаткування. Ставки збору. Особливості встановлення збору. Порядок обчислення та строки сплати збору.

Туристичний збір. Платники збору. Ставка збору. База справляння збору. Податкові агенти. Особливості справляння збору. Порядок сплати збору.

3. Рекомендована література

Базова

Нормативні документи

1. Конституція України. Київ, 28 червня 1996р.
2. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України.: документ 2755-17, редакція від 01.01.2018 року. URL : www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік». N 2246-19. Відомості Верховної Ради України. – К. : редакція від 07.12.2017 року. URL : www.rada.gov.ua
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування»: документ 2464-17. Редакція від 01.01.2018 року. – URL : www.rada.gov.ua
5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності». Відомості Верховної Ради України. – К.: документ 4014-06. редакція від 01.01.2013 року. URL : www.rada.gov.ua.
6. Закон України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”. Відомості Верховної Ради України. – К. : документ 966-14 редакція від 16.11.2018 року. URL : www.rada.gov.ua
7. Указ Президента України „Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності документ 817/98 редакція від 08.04.2004 року. URL : www.rada.gov.ua
8. Указ Президента України "Про затвердження Положення про Державну податкову адміністрацію України" документ 886/2000 редакція від 27.05.2011 року. URL : www.rada.gov.ua.

9. Порядок планування і підготовки документальних перевірок щодо дотримання вимог податкового та валютного законодавства юридичними особами, затверджений розпорядженням ДПА України №328-Р від 30 жовтня 1998р.
10. Порядок взаємодії між підрозділами органів Державної податкової служби України при організації документальних перевірок юридичних осіб, затверджений наказом ДПА України №49 від 7 лютого 2000р.
11. Інструкція про порядок обчислення та справляння державного мита, затверджена наказом ГДПІ України від 22 квітня 1993р. № 15.
12. Інструкція про порядок обчислення і сплати платежів за спеціальне використання прісних водних ресурсів, затверджена наказом Міністерства фінансів України, ГДПІ України, Міністерства охорони навколишнього середовища України від 14 квітня 1994р.
13. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні, затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22.
14. Порядок заповнення і подання податкової декларації щодо податку на додану вартість, затверджений наказом ДПАУ від 30.04.97 р. № 166.
15. Порядок заповнення і подання податкової декларації про прибуток підприємства, затверджений наказом ДПАУ від 08.07.97 р. № 214
16. Наказ ДПАУ «Про затвердження форми декларації з податку на прибуток підприємств та порядку її складання» від 29 січня 2003 року № 42.
17. Наказ ДПАУ „Про організацію контрольно-перевірочної роботи” від 25.09.97р. №356.
18. Інструкція про порядок обліку платників податків, затверджена наказом ДПА України від 19 лютого 1998р. № 80.
19. Інструкція про порядок ведення органами державної податкової служби оперативного обліку податків і зборів (обов’язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, затверджена наказом ДПА України від 3 вересня 2001 року № 342.
20. Порядок проведення оперативних перевірок і розгляду матеріалів щодо них, затверджений розпорядженням ДПАУ від 25.09.98 р. № 272-р.
21. Інструкція про порядок застосування штрафних (фінансових) санкцій органами ДПС, затверджена наказом ДПА від 17.03.2001 р. № 110.
22. Наказ ДПАУ «Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок щодо дотримання податкового та валютного законодавства суб’єктами підприємницької діяльності – юридичними особами, їх філіями, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами» від 16 вересня 2002 року №429.
23. Наказ ДПАУ «Про затвердження Методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб)» від 25.11.2002 р. № 567.

Базова

25. Трансформаційні процеси у податковій системі України: монографія. / [Волохова І. С., Луніна І. О., Слатвінська М. О., Хомутенко А. В. та ін.]; за ред. д-ра екон.наук І. С. Волохової. – Одеса: Атлант, 2018. – 383 с.
26. Податковий менеджмент: навч. посібник / О. О. Клокар, С. В. Бойко, І. Г. Кеменяш, Н. М. Руцишин. – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 320 с.

27. Дробязко, С.І. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу [текст] : навчальний посібник / С.І.Дробязко, Т.М.Козир, С.Б.Холод; за заг. ред. П.Й.Атамаса; МОНмолодьспорту України. - К : ЦУЛ, 2012. - 416 с.
28. Ярема, Б.П. Податкова система.Збірник задач та тести [текст] : навчальний посібник / Б.П.Ярема, В.П.Маринець; МОНмолодьспорту України. - 3-те вид., - Львів : Магнолія-2006, 2012. - 271 с.
29. Сідельникова Л. П. Податкова система. [навчальний посібник] / Л. П. Сідельникова. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1383100255164/ekonomika/podatкова_sistema_–_sidelnikova_lp.
30. Податкова система: навчальний посібник / за заг. ред. проф. В. Л. Андрушенка. — К. : Центр учбової літератури, 2019. — 416 с.: іл.
31. Гавриленко, Н.В. Податкова система: практикум [текст]: навч. посіб. для студ. / Н.В.Гавриленко; М-во освіти і науки України. - Львів : Новий Світ-2000, 2012. - 352 с.
32. Податкова система: навч. посіб. / за ред. В. Г. Баранової. Одеса: ВМВ, 2014. – С. 8–47
33. Адміністрування податків в Україні : організація та напрями трансформації [Текст] : монографія / А. І. Крисоватий, Т. Л. Томнюк. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2012. – 212 с.
34. Новітня парадигма преференційного оподаткування [Текст] : монографія / А. І. Крисоватий, Г. В. Василевська. – К. : ЦУЛ, 2013. – 260 с.
- Додаткова**
35. Податки. Податкова система: підручник за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова / Фінанси. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.
36. Управління податковим боргом: навч. посібник / О. М. Десятнюк, Т. Я. Маршалок.- Тернопіль.: Вектор, 2012.-340 с
37. Податкові розрахунки і звітність: навчальний посібник / А. І. Крисоватий, В. А. Валігура. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 338с.
38. Оподаткування фізичних осіб: навчально-методичний посібник / А. І. Крисоватий, В. А. Валігура, О. Ю. Сидорович. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 178 с.
39. Соколовська А.М. Формування податкової політики в умовах невизначеності // Фінанси України. – 2012. – № 11. – С. 44–51.
40. Крисоватий А.І. Сущность и концептуальные основы формирования налоговой политики в условиях евроинтеграционных процессов / А.І. Крисоватий, В.Н. Мельник, Т.В. Кошук // Экономика Украины .- № 1(642). – 2016. – С. 35-51.
41. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І. О., Демиденко Л. М., Романюк М. В. та ін.]; За ред. І. О. Лютого. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 456 с. — ISBN 978-966-364-886-6.
42. Сідельникова Л.П. Ефективність податкових джерел формування бюджетних ресурсів держави / Л.П. Сідельникова // Фінанси України. - № 9, 2015. - С. 45-60.

Інформаційні ресурси

<http://rada.gov.ua>

<http://minrd.gov.ua/>

<http://www.visnuk.com.ua/>

4. Методи навчання:

Словесні: пояснення, розповідь, лекція.

Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Практичні: практичні роботи.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання - *екзамен*

6. Система оцінювання _____

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни